

ทฤษฎี แนวความคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาในด้านความสัมพันธ์ระหว่างสื่อมวลชนกับพฤติกรรม การเปิดรับข่าวสาร ความรู้และทัศนคติต่อการ เสนอข่าวต่างประเทศ มีแนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

การเปิดรับสื่อมวลชน

นักการสื่อสารหลายท่านได้กล่าวถึง "การเปิดรับสื่อมวลชน" ไว้ต่าง ๆ กันดังนี้
เลินเนอร์ ให้คำจำกัดความการเปิดรับสื่อมวลชนว่า หมายถึงอัตราส่วนของประชาชน ที่มีวิทยุ จำนวนจำหน่ายหนังสือพิมพ์ และจำนวนผู้ที่นั่งดูภาพยนตร์ต่อประชาชน 1000 คน
(Daniel Lerner 1958 : 56-60)

คอกซ์แมน กล่าวว่า การเปิดรับสื่อมวลชนสามารถวัดได้จากโอกาสที่บุคคลจะเปิดรับสื่อมวลชน ซึ่งประกอบขึ้นจากการเป็นเจ้าของวิทยุ และดูภาพยนตร์ในช่วงเวลา 6 เดือน การซื้อหนังสือพิมพ์เป็นประจำหรือชั่วคราว ตลอดจนมีหนังสือพิมพ์ในบ้าน (Deutschman 1963)

โรเจอร์ส และ เซเวนนิ่ง ให้คำนิยามว่า สื่อมวลชนนั้นคลุมถึงสื่อ 5 ประเภท คือ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร และภาพยนตร์ คำนี้นในการวัดการเปิดรับสื่อมวลชนในความหมายของเขา จึงประกอบด้วยจำนวนรายการวิทยุที่รับฟังต่อสัปดาห์ การอ่านหนังสือพิมพ์ต่อสัปดาห์ ภาพยนตร์ที่ดูต่อวัน และอื่น ๆ (Rogers and Svenning 1969 : 363-364)

งานวิจัยนี้ศึกษาเฉพาะการเปิดรับสื่อมวลชน 3 ประเภท ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์ โดยคำนี้นในการวัดการเปิดรับสื่อมวลชนประกอบด้วย ความบ่อยครั้งและการใช้เวลาอ่านหนังสือพิมพ์ การฟังวิทยุ และการดูโทรทัศน์ต่อสัปดาห์

ในการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนนั้น ประมะ สตะเวทิน (2526) กล่าวว่าไว้ว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องทำให้การเปิดรับสาร ยังเกิดจากการเลือกรับข่าวสาร (Selective Processes) ของผู้รับสารอีกด้วย โดยความสนใจหรือความมีใจโน้มเอียงของผู้รับสารต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จะเป็นตัวกำหนดว่าบุคคลนั้นจะเลือกอ่าน ดู ฟังสิ่งใด (Selective exposure and Selective attention) จะตีความสิ่งนั้นอย่างไร (Selective interpretation) และควรจะจดจำสิ่งใด (Selective retention) ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนจะเลือกรับสารที่สอดคล้องกับความคิดเห็นและความสนใจของคนเท่านั้น ในการตีความหมายของสารก็เช่นเดียวกัน ประชาชนจะพยายามตีความสารที่ตนอ่าน ดู ฟัง ตามความเชื่อและค่านิยมที่ตนมีอยู่เดิม ในทำนองเดียวกัน ประชาชนจะเลือกจดจำเฉพาะสิ่งที่สนับสนุนความคิด และความเชื่อของตนเช่นกัน

กระบวนการสื่อสารมวลชน

สำหรับกระบวนการสื่อสารมวลชนมีองค์ประกอบสำคัญ คือ องค์กรสื่อมวลชนในฐานะผู้ส่งสาร สาร สื่อมวลชนซึ่งได้แก่หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น และมวลชนในฐานะผู้รับสาร การวิจัยครั้งนี้จะกล่าวถึงแนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสารมวลชนไว้พอสังเขปดังนี้

1. การสื่อสารมวลชนเกี่ยวกับผู้ส่งสาร

ผู้ส่งสารในกระบวนการสื่อสารมวลชนอาจหมายถึงตัวบุคคล เช่น ผู้สื่อข่าวบรรณาธิการ หรือหมายถึงองค์กรที่ผลิตสาร เช่น สำนักพิมพ์ สถานีวิทยุกระจายเสียง สถานีวิทยุโทรทัศน์ ผู้สร้างภาพยนตร์ ก็ได้

การเลือกเสนอข่าวสารจะเกี่ยวกับพฤติกรรมของบุคคลซึ่งเรียกว่า Gatekeeper ซึ่งในวงการสื่อมวลชนหมายถึง บรรณาธิการและนักข่าวตามสำนักพิมพ์หรือวิทยุกระจายเสียง ซึ่งทำหน้าที่ตรวจสอบคัดเลือกรับเรียงข่าวสาร เพื่อเสนอให้ประชาชนทราบ บุคคลเหล่านี้จึงอยู่ในฐานะที่จะ "ควบคุม" ข่าวสารต่าง ๆ ที่จะผ่านไปยังประชาชนทั่วไป โดยอาศัยวิธีการคัดเลือกและเรียงเรียงข่าว การตกแต่งและจัดหน้าหนังสือพิมพ์ ตลอดจนการกำหนดเวลาเสนอข่าวสาร และการลำดับความสำคัญของข่าว (White, D.M. 1950 อ้างถึงใน พีระ จิระโสภณ 2529)

2. การสื่อสารมวลชนเกี่ยวกับผู้รับสาร

ผู้รับสาร (Receiver) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของกระบวนการสื่อสาร การสื่อสารจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้ส่งสารส่งสารออกไปแล้วมีผู้รับสาร กล่าวคือ เมื่อมีผู้เขียนก็ต้องมีผู้อ่าน เมื่อมีผู้พูดก็ต้องมีผู้ฟัง ในการส่งสารออกไปนั้น ผู้ส่งสารต้องคำนึงถึงผู้รับสารอยู่เสมอ เพราะผู้รับสารจะเป็นตัวกำหนดความสำเร็จ หรือความล้มเหลวของการสื่อสาร หากผู้รับสารเข้าใจสารของผู้ส่งสาร การสื่อสารก็ประสบความสำเร็จ ในทางตรงกันข้ามหากผู้รับสารไม่เข้าใจสารของผู้ส่งสาร การสื่อสารก็ล้มเหลว ดังนั้น ผู้ส่งสารจะต้องหาวิธีการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ จะต้องเตรียมตัวเตรียมสาร เตรียมสื่อให้เหมาะสมกับผู้รับสารของตน เพื่อให้สารเป็นที่เข้าใจของผู้รับสาร ซึ่งการจะทำเช่นนั้นได้ผู้ส่งสารจะต้องสามารถวิเคราะห์ผู้รับสารของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น การวิเคราะห์ผู้รับสารจึงเป็นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผู้รับสาร เพื่อการวางแผนในการสร้างสารที่เหมาะสมและรู้วิธีการที่จะส่งสารนั้นไปยังผู้รับสาร การรู้วิธีก็คือ ต้องรู้ความต้องการของผู้รับสาร และปรับสารและวิธีการส่งให้ตรงกับความต้องการของผู้รับสาร วิธีวิเคราะห์ลักษณะผู้รับสารที่ดีที่สุดคือ การศึกษาลักษณะทางประชากร เช่น จำนวนตาม อายุ เพศ สถานะทางสังคมและเศรษฐกิจ และการศึกษา เป็นต้น (รจจิตลักษณ์ แสงอุไร 2530)

ลักษณะทางประชากรของผู้รับสาร มีดังนี้

1. อายุ

รายงานจากการวิจัยพบว่า คนเราเมื่อมีอายุเพิ่มมากขึ้น โอกาสที่จะเปลี่ยนใจ หรือถูกโน้มน้าวให้เปลี่ยนใจจะน้อยลง นอกจากนั้น อายุยังเป็นสิ่งกำหนดความแตกต่างกันในเรื่องความคิดและพฤติกรรม กล่าวคือ โดยทั่วไปแล้ว คนหนุ่มสาวมักจะมีความคิด เสรีนิยม ยึดถืออุดมการณ์ และมองโลกแง่ดีกว่าคนสูงอายุ ผู้ที่มีอายุมากมัก เป็นคนที่ยึดถือการปฏิบัติ มีความรอบคอบ สุขุม ระมัดระวังมากกว่าคนหนุ่มสาว นอกจากนั้นกลุ่มคนที่อายุต่างกันลักษณะการใช้สื่อมวลชนก็แตกต่างกัน คนที่มีอายุมากมักจะใช้สื่อมวลชนเพื่อแสวงหาข่าวสารหนัก ๆ มากกว่าเพื่อความบันเทิง แต่คนที่มีอายุน้อยมักจะสนใจเรื่องตลก ข่าวกีฬา หรือคนดริสตีใหม่ เป็นต้น

2. เพศ

การวิจัยทางจิตวิทยาได้แสดงให้เห็นว่า ผู้หญิงกับผู้ชายมีความแตกต่างกันมากในเรื่องความคิด ค่านิยม และทัศนคติ ทั้งนี้เพราะวัฒนธรรมและสังคมกำหนดบทบาทและกิจกรรมของคนสองเพศไว้ต่างกัน ผู้หญิงจึงมักจะเป็นคนที่มีความใจอ่อนไหว มักถูกชักจูงใจได้ง่ายกว่าผู้ชาย ผู้ชาย

ใช้เหตุผลและจรรยาบรรณได้มากกว่าผู้หญิง ผู้ชายมีความสามารถในการคาดคะเนความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลได้แม่นยำมากกว่าผู้หญิง และผู้หญิงมักจะโทษตัวเอง เมื่อมีความผิดพลาดเกิดขึ้น ในขณะที่ผู้ชายมักจะโทษคนอื่นหรืออุปสรรคอื่น ๆ แต่ไม่โทษตัวเอง

3. สถานะทางสังคมและ เศรษฐกิจ

สถานะทางสังคมและ เศรษฐกิจ หมายความว่า อาชีพ รายได้ เชื้อชาติ และชาติพันธุ์ ตลอดจนภูมิหลังของครอบครัว การวิจัยทางนิเทศศาสตร์ได้ชี้ให้เห็นว่าสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจของผู้รับสารมีอิทธิพลอย่างมากต่อปฏิริยาของผู้รับสารที่มีต่อผู้ส่งสารและสาร สถานะทางสังคมและ เศรษฐกิจทำให้คนมีวัฒนธรรมที่ต่างกัน มีประสพการณ์ทัศนคติ ค่านิยม และเป้าหมายที่ต่างกัน คนที่มีพื้นฐานทางครอบครัวต่างกันย่อมมีค่านิยมความคิด ความเชื่อ ตลอดจนพฤติกรรมที่ต่างกัน คนที่มีอาชีพต่างกันย่อมมองโลก มีแนวความคิด อุคมการณ์ มีค่านิยมต่อสิ่งต่าง ๆ แตกต่าง

นอกจากครอบครัวและอาชีพแล้ว รายได้ตลอดจนเชื้อชาติก็มีบทบาทสำคัญต่อผู้รับสารด้วย รายได้ของคนย่อมเป็นเครื่องกำหนดความต้องการของคนตลอดจนกำหนดความคิดของคนเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ และพฤติกรรมต่าง ๆ และคนต่างเชื้อชาติกันย่อมมีวัฒนธรรมย่อยของแต่ละเชื้อชาติที่คอยกำกับค่านิยม ทัศนคติ ความคิดและพฤติกรรมของคนในเชื้อชาติแตกต่างกัน (ประมะ สตะเวทิน 2529 : 109-111)

4. การศึกษา

คนที่ได้รับการศึกษาในระดับที่ต่างกัน ในยุคสมัยที่ต่างกัน ในระบบการศึกษาที่ต่างกัน ในสาขาวิชาที่ต่างกัน ย่อมมีความรู้สึกนึกคิด อุคมการณ์ และความต้องการที่แตกต่างกันไป คนที่มีการศึกษาสูง หรือความรู้ดี จะได้เปรียบอย่างมาก เพราะคนเหล่านี้มีความรู้กว้างขวางหลายเรื่อง มีความเข้าใจสารได้ดี แต่มักเป็นคนไม่ค่อยเชื่ออะไรง่าย ๆ โดยทั่วไปคนที่มีการศึกษาสูงมักจะใช้สื่อมวลชนมากกว่าคนที่มีการศึกษาค่ำ และคนที่มีการศึกษาสูงมักจะใช้ประเภทสิ่งพิมพ์ แต่ในขณะที่คนที่มีการศึกษาค่ำมักจะใช้สื่อประเภท วิทยุ โทรทัศน์ และภาพยนตร์ ฯลฯ

มีการศึกษาพบว่า ผู้รับสารมีเซผู้ถูกกระทำ (passive) หรือถูกบ่อนข่าวสารแต่เพียงฝ่ายเดียว แต่มีการกระทำ (active) หรือมีบทบาทในลักษณะการเลือกสรรแสวงหา และจัดตอบข่าวสารหรือสิ่งเร้าต่าง ๆ ที่มีอยู่รอบ ๆ ตัว ในบางครั้งผู้รับสารอาจไม่ยอมรับข่าวสารง่าย ๆ โดยเฉพาะในกรณีที่ข่าวสารนั้นขัดแย้งหรือไม่ตรงกับความสนใจและความต้องการของผู้รับสาร

ดังนั้นการเลือกบริโภคสื่อมวลชนนั้น ๆ ย่อมขึ้นอยู่กับความต้องการหรือแรงจูงใจของผู้รับสารเอง บุคคลแต่ละคนย่อมมีวัตถุประสงค์ มีความต้องการในการใช้ประโยชน์จากสื่อมวลชน เพื่อสนองความพึงพอใจของคนด้วยเหตุผลต่าง ๆ กัน

3. การแพร่กระจายของการสื่อสารมวลชน

บอลล์-โรคิช และเดเฟลอร์ (Ball - rokeach, S.J. and De Fleur, M.L. 1976 : 3-21) กล่าวว่า การที่สื่อมวลชนจะมีผลต่อผู้รับสารหรือไม่ ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันของตัวแปร 3 หน่วย คือ ระบบสื่อมวลชน ผู้รับสาร และระบบสังคม การที่ข่าวสารจากสื่อมวลชนจะมีอิทธิพลต่อความรู้สึก ความเชื่อ และการกระทำของผู้รับสาร เมื่อใดนั้นขึ้นอยู่กับระดับความพึ่งพา (Dependency) ของผู้รับสารที่มีต่อข่าวสารจากสื่อมวลชน

นอกจากนั้น เดเฟลอร์ ยังได้แสดงกรอบแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับอิทธิพลของสื่อต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม โดยพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเป็นตัวแปรแทรก (Intervening Variables) ระหว่างสื่อซึ่งเป็นตัวกระตุ้น (Stimulus) กับพฤติกรรมตอบสนอง (Response) โดยแยกเป็นทฤษฎีต่าง ๆ คือ

1. ทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคล (The Individual Differences Theory) ทฤษฎีนี้เชื่อว่าการที่มนุษย์เรียนรู้ต่าง ๆ กัน มีสภาวะแวดล้อมที่เติบโตขึ้นมาต่างกัน เป็นผลให้เกิดรูปแบบทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อ ประกอบกันเป็นบุคลิกภาพส่วนบุคคลที่ต่างกันไป โครงสร้างทางบุคลิกภาพเหล่านี้ จะมีส่วนสำคัญต่อการกำหนดพฤติกรรมแบบของการรับรู้หรือการเรียนรู้ของมนุษย์อันเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตลอดจนการรับข่าวสารที่ต่างกัน

2. ทฤษฎีการจัดลำดับชั้นในสังคม (The Social Categories Theory) ทฤษฎีนี้ได้แยกแยะบุคคลในสังคมออกเป็นกลุ่ม โดยยึดถือ เพศ อายุ รายได้ สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม มารวมเข้าไว้ในกลุ่มเดียวกัน และถือว่ามีโครงสร้างทางสังคมใกล้เคียงกัน ตัวแปรเหล่านี้มีผลต่อการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน และเป็นตัวแปรแทรกระหว่างพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารและพฤติกรรมตอบสนองที่คล้าย ๆ กัน

3. ทฤษฎีความสัมพันธ์ทางสังคม (The Social Relationship Theory) ทฤษฎีนี้

กล่าวถึงความสัมพันธ์ภายในกลุ่มว่ามีอิทธิพลต่อการสื่อสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้นำความคิดเห็นในสังคมจะเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการแพร่กระจายข่าวสาร ความคิด และการตัดสินใจยอมรับของบุคคลในสังคมนั้น

4. ทฤษฎีบรรทัดฐานทางวัฒนธรรม (The Cultural Norms Theory) ทฤษฎีนี้ให้ความสำคัญของบรรทัดฐานทางวัฒนธรรมและ เหตุการณ์แวดล้อมในสังคมว่ามีผลต่อพฤติกรรม เพราะโดยปกติแล้วบุคคลย่อมประพฤติตามแนวบรรทัดฐานของสังคม สื่อที่มีเนื้อหาสาระเป็นไปตามบรรทัดฐานอย่างใดอย่างหนึ่ง จะมีผลให้บุคคลคล้อยตาม

4. พฤติกรรมการเปิดรับสารของผู้ฟัง

จากบทบาทของสื่อมวลชนดังกล่าว จะเห็นได้ว่ามีบทบาทที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนของบุคคลผู้รับสารและมีบทบาทต่อสังคม บทบาทดังกล่าวนี้จะสัมพันธ์ผลมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับพฤติกรรมการเปิดรับสารของประชาชน แรงผลักดันให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งเลือกรับสื่อ นั้น เมอร์ริลล์ และโลเวนสไตน์ (John C. Merrill and Ralph L. Lowenstein 1971 : 134-135) ได้สรุปไว้ว่าเกิดจากปัจจัยพื้นฐาน 4 ประการ คือ

1. ความเหงา สื่อมวลชนเป็นเพื่อนแก้เหงาได้ดี เพราะไม่สร้างแรงกดดันในการสนทนา หรือทางสังคมแก่ผู้รับ
2. ความอยากรู้ อยากเห็น มนุษย์ทุกคนอยากรู้ อยากเห็น โดยเริ่มจากสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวที่สุด ไปจนถึงสิ่งที่อยู่ห่างตัวเองมากที่สุด เป็นลำดับ ซึ่งสื่อมวลชนสามารถที่จะตอบสนองในสิ่งเหล่านี้ได้
3. ประโยชน์ใช้สอยของตนเอง มนุษย์ทุกคนจะเสาะแสวงหาและใช้ข่าวสารให้เป็นประโยชน์แก่ตัวเอง ทั้งในแง่ของการเสริมสร้างบารมี การช่วยให้ตนเองสะดวกสบายหรือสนุกสนานบันเทิง ซึ่งสื่อมวลชนสามารถทำในสิ่งเหล่านี้ได้ วิลเบอร์ แชรรม์ (Wilbur Schramm 1954 : 3-26) ได้ให้หลักทั่วไปอันเป็นเหตุผลของการเลือกว่าคนย่อมจะเลือกสื่อที่ใช้ความพยายามน้อยที่สุด (Least effort) และได้ประโยชน์ตอบแทนดีที่สุด (Promise of reward)
4. ลักษณะเฉพาะของสื่อมวลชนทั่วไป ผู้รับข่าวสารแต่ละคนจะหันเข้าหาลักษณะเฉพาะบางอย่างจากสื่อที่จะสนองความต้องการและทำให้ตนเองเกิดความพึงพอใจ

5. หน้าที่และอิทธิพลของสื่อมวลชน

สื่อมวลชนทุกประเภทจะมีหน้าที่หลัก 4 ประการ คือ การให้ข่าวสาร (Informing) การชักจูงใจ (Persuasion) การให้การศึกษา (Educational function) และการให้ความบันเทิง (Entertainment) การสื่อสารที่ผ่านทางสื่อมวลชนนี้ จะเรียกว่า การสื่อสารมวลชน (Mass Communication) ชาร์ลส์ อาร์ ไรท์ (Charles R. Write 1975:7) กล่าวถึงลักษณะของการสื่อสารมวลชนไว้ว่า ผู้ส่งสารจะปฏิบัติงานในรูปขององค์การที่สลับซับซ้อน อาศัยการแบ่งงานกันทำอย่างกว้างขวางและมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานสูง สำหรับลักษณะของการสื่อสารจะเป็นการสื่อสารในลักษณะสาธารณะ รวดเร็ว และไม่ยั่งยืน สื่อที่ใช้คือสื่อมวลชน ส่วนผู้รับสาร จะมีเป็นจำนวนมาก มีความแตกต่างกันและไม่เป็นที่รู้จักกัน

สำหรับอิทธิพลของสื่อมวลชนนั้น ประมะ สตะเวทิน (2531 : 139-143) ได้สรุปไว้ในหนังสือหลักนิเทศศาสตร์ว่า

1. อิทธิพลของสื่อมวลชนที่มีต่อประชาชนนั้น ไม่ใช่อิทธิพลโดยตรง หากแต่เป็นอิทธิพลโดยอ้อม เพราะมีปัจจัยต่าง ๆ ที่สะกิดกันอิทธิพลของสื่อมวลชน ได้แก่ ความมีใจรักนิยมเยี่ยงของผู้รับสาร การเลือกของผู้รับสาร อิทธิพลของบุคคลในการกระจายตัวของข่าวสาร และลักษณะของธุรกิจด้านสื่อมวลชน
2. จากปัจจัยในข้อ 1 ประชาชนจึงไม่ได้รับอิทธิพลจากสื่อมวลชนด้วยจิตว่างเปล่า ตรงกันข้ามประชาชนกลับมีความคิดเห็น ทศนคติ ทำที่ตั้ง เค็มของตน รวมทั้งได้รับอิทธิพลจากบุคคลและสถาบันสังคมต่างๆ อยู่ก่อนแล้ว อิทธิพลของสื่อมวลชนต่อประชาชน จึงเป็นเพียงผู้สนับสนุน คือจะสนับสนุน ทศนคติ รสนิยม ความมีใจรักนิยมเยี่ยง ตลอดจนแนว นั้มนด้านพฤติกรรมของประชาชนให้มีความเข้มแข็ง และพร้อมที่จะแสดงให้ปรากฏออกมา เมื่อมีแรงจูงใจเพียงพอ หรือเมื่อโอกาสเหมาะสม
3. ในบางกรณี สื่อมวลชนอาจทำหน้าที่เป็นผู้เปลี่ยนแปลงประชาชนได้เช่นกัน อิทธิพลนี้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อบุคคลมีความรักนิยมเยี่ยงที่จะ เปลี่ยนแปลงอยู่ก่อนแล้ว
4. สื่อมวลชนสามารถสร้างทัศนคติและค่านิยมใหม่ให้เกิดแก่ประชาชนได้ ในกรณีที่บุคคลนั้น ๆ ไม่เคยมีความรู้หรือประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งนั้นมาก่อน อย่าง เรก็ตามทัศนคติและค่านิยมนี้ จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อ เมื่อผู้นั้นรับสารที่เสนอเรื่องราวแนวเดียวกันบ่อยๆ ซ้ำๆ ซากๆ เท่านั้น อิทธิพล

ของสื่อมวลชนบางแง่นี้จึงมีลักษณะสะสม มีอิทธิพลที่ก่อให้เกิดผลในทันทีทันใด

ลักษณะเด่นของสื่อมวลชนแต่ละประเภท

หนังสือพิมพ์

บำรุงสุข สีเทาเพ (2520 : 8) ได้อธิบายสรุปลักษณะเด่นของหนังสือพิมพ์ไว้ดังนี้

1. หนังสือพิมพ์เป็นสิ่งที่มีความถูกต้อง ในบรรดาสื่อมวลชนทั้งหลายในปัจจุบัน หนังสือพิมพ์เป็นสื่อมวลชนที่มีความถูกต้องที่สุด
2. หนังสือพิมพ์เป็นที่แพร่หลายทั่วประเทศ หาซื้อได้ง่าย
3. หนังสือพิมพ์นั้นเสนอภาพ และข่าวเรื่องราวที่สามารถเก็บรักษาไว้เป็นหลักฐานได้คงสภาพนาน เมื่อประสงค์อ่านหรืออ้างอิงก็สามารถกระทำได้
4. หนังสือพิมพ์ให้ข่าวสารและรายละเอียดที่ลึกซึ้งมากกว่าวิทยุ โทรทัศน์
5. หนังสือพิมพ์เป็นสื่อมวลชนที่แตกต่างไปจากสิ่งพิมพ์ประเภทอื่น ข่าวสารต่าง ๆ เป็นเรื่องใหม่ที่น่าสนใจ ชักจูงให้ผู้อ่านอ่าน อ่านแล้วเกิดความรู้และความเข้าใจ เหตุการณ์ต่าง ๆ มีข้อมูลในการตัดสินใจบางกรณีหาห้มอง เหตุการณ์ต่าง ๆ ด้วยทัศนคติอันกว้างและพัฒนาความรู้สึคนึกคิดเป็นอย่างไร

วิทยุกระจายเสียง

วิรัช อภิรัตน์กุล (2529 : 284) ได้สรุปข้อได้เปรียบของวิทยุกระจายเสียงไว้ดังนี้

1. วิทยุสามารถแพร่กระจายรัศมีครอบคลุมไปในบริเวณพื้นที่ที่กว้างขวางมากในท้องที่ทุกหนทุกแห่งที่คลื่นวิทยุเข้าไปถึงได้
2. วิทยุมีความรวดเร็วมาก สามารถรายงานข่าวสด หรือข่าวด่วนที่สำคัญที่เกิดขึ้นได้ทันที
3. วิทยุมีผลทางจิตวิทยาสูง เพราะน้ำเสียง จังหวะ สีสานในการพูด การอ่านมีผลทางจิตวิทยาในการเข้าถึงประชาชน สามารถเร้าอารมณ์หรือจูงใจได้ง่าย
4. การฟังวิทยุแม้ว่าจะต้องงใช้สมาธิอยู่บ้างก็ตาม แต่ก็ไม่ต้องงใช้สมาธิมาก เหมือนสื่ออื่น ๆ บางประเภท ดังนั้น ขณะฟังวิทยุอยู่อาจจะทำงานอื่น ๆ ไปด้วยอย่างสบายอารมณ์โดยไม่เสียงาน
5. วิทยุมีความน่าเชื่อถือมากในความรู้สึกของประชาชนทั่วประเทศ เพราะสถานีวิทยุกระจาย

เสียงต่าง ๆ เป็นสถานีของทางราชการ

6. วิทยุเข้าถึงประชาชนได้ทุกระดับชั้น ประชาชนที่ไม่รู้หนังสือก็รับฟังข่าวสารได้ วิทยุจึงเป็นเครื่องมือสื่อสารที่ใช้กันมากในประเทศด้อยพัฒนาหรือประเทศที่ยากจน เพื่อให้ความรู้และการศึกษาแก่ประชาชน

7. วิทยุสามารถเสนอเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และติดตามรายงานเหตุการณ์นั้นได้ตลอดเวลา โดยไม่ต้องมีกระบวนการที่ยุ่งยากนัก

8. วิทยุมีความใกล้ชิดกับผู้ฟังมาก สามารถนำวิทยุพกติดตัว ฟังได้ทุกเวลา และแทบทุกที่ทุกแห่ง

9. เครื่องรับวิทยุราคาถูกและมีราคาถูกมาก เมื่อเทียบสื่อมวลชนบางประเภท นอกจากจะมีราคาถูกแล้วยังมีอายุการใช้งานค่อนข้างนาน

โทรทัศน์

ข้อได้เปรียบที่สำคัญของโทรทัศน์ก็คือ การที่สามารถส่งสารได้ทั้งโดยอาศัยหูและสามารถส่งภาพออกอากาศได้ ผู้ชมไม่จำเป็นต้องนึกภาพเหตุการณ์หรือสิ่งของต่างๆ เอาเอง ภาพจะปรากฏขึ้นบนจอ มีการเคลื่อนไหว มีคำพูดประกอบ ซึ่งทำให้ผู้รับสารมีความเข้าใจได้ง่ายกว่าสื่ออื่น ๆ นอกจากนั้น สำหรับรายการวิทยุโทรทัศน์ที่มีการออกอากาศในพื้นที่ครอบคลุมที่กว้าง จะมีข้อได้เปรียบตรงที่จะมีผู้ชมรายการวิทยุโทรทัศน์เป็นจำนวนมากนั่งชมรายการในช่วงเวลาเดียวกัน ซึ่งในโอกาสที่ถ้าผู้ส่งสารเลือกส่งสารก็จะถึงผู้รับกลุ่มใหญ่มากได้ในเวลาใกล้เคียงกัน ช่วงเวลาดังกล่าวเรียกว่า "Prime time" หรือ "Peak hour" ซึ่งจะพบว่าเมื่ออัตราโฆษณาและค่าเช่าเวลาจากสถานีสูงมาก เพราะการส่งสารช่วงนี้ได้รับประสิทธิผลมากกว่าช่วงเวลาอื่น

แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับทัศนคติ

ทัศนคติ เป็นคำที่มีมาจากรากศัพท์ภาษาละตินว่า "Aptus" แปลว่า งาม เอียง เหมาะสม (Gardon W. Allport, 1976) สำหรับคำจำกัดความของทัศนคตินั้น มีผู้ให้ไว้หลายอย่างด้วยกัน ดังเช่น เมย์ชาร์ค และริชาร์ดสัน (Cyrus Mayshark and Charles E. Richardson) ได้รวบรวมคำจำกัดความของทัศนคติที่นักการศึกษาและนักจิตวิทยาหลายท่านกล่าวไว้ ซึ่งสรุปได้ว่า

ทัศนคติ หมายถึง ระดับความรู้สึกที่เกี่ยวข้องกับภาวะทางใจของบุคคลที่มีต่อวัตถุ เป็นศักยภาพของพฤติกรรมหรือส่วนน่าที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรมทางบวกหรือทางลบต่อสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง

แมคกีร์ (W.J. McGuire, 1968) ได้อธิบายถึงขั้นตอนของกระบวนการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ซึ่งประกอบด้วยขั้นต่าง ๆ 5 ขั้นด้วยกัน คือ

1. การใส่ใจ (Attention)
2. ความเข้าใจ (Comprehension)
3. การมีสิ่งใหม่เกิดขึ้น (Yielding)
4. การเก็บเอาไว้ (Retention)
5. การกระทำ (Action)

สิ่งที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคตินั้น เริ่มต้นด้วยองค์ประกอบที่สำคัญอันหนึ่ง คือ แหล่ง (Source) ของการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ อาจจะเป็นบุคคลคนเดียว กลุ่มบุคคล หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ หรือสิ่งทีก่อให้เกิดทัศนคติโดยตรง โดยทั่วไป แหล่งข่าวต่าง ๆ จะมีลักษณะที่แตกต่างกันในด้านต่าง ๆ เช่น ความสามารถ ความเป็นที่ดึงดูดความสนใจ ความคุ้นเคย ความเป็นมิตร จากการศึกษาพบว่า แหล่งข่าวที่มีความสามารถ มีความคุ้นเคย สามารถดึงดูดความสนใจและมีอำนาจ จะมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติมากกว่าแหล่งข่าวที่ไม่มีคุณสมบัติเหล่านี้ นอกจากนี้ องค์ประกอบอื่น ๆ เช่น เนื้อหาของข่าวสาร (ควรพิจารณาถึงภาษา ความยากง่าย ค่าที่ใช้ ฯลฯ) วิธีการส่งข่าวสาร (เช่น การพูดในชุมชน การแสดงสาธิต การสัมภาษณ์ การอภิปราย ฯลฯ) และตัวผู้รับ (เช่น ทักษะในการสื่อความหมาย ทัศนคติ ความรู้ระบบสังคม เป็นต้น) ก็เป็นองค์ประกอบในการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ

การเปลี่ยนแปลงทัศนคติให้ผลที่แตกต่างกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง ทั้งทางด้าน สรีรวิทยา วัตถุสังคม และอื่น ๆ เชื่อว่า "อายุ" มีผลต่อทัศนคติของบุคคล ผู้ใหญ่มักจะปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงได้ยาก ซึ่งตรงข้ามกับวัยรุ่นที่พร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงสังคม การเปลี่ยนแปลงนี้มีผลต่อการสร้างทัศนคติของบุคคลเหล่านั้นด้วย

การวัดทัศนคติ

Thurstone (1967 : 77-79) ได้สรุปคุณลักษณะบางประการที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติที่จะ

ต้องการความเข้าใจ ก่อนที่จะทำการวัดทัศนคติไว้ดังนี้

1. ทัศนคติเป็นสิ่งที่มีความซับซ้อน ไม่สามารถอธิบายได้ด้วยตัวเลขเพียงตัวเดียว
อย่างไรก็ตาม เราสามารถหยั่งรู้ทัศนคติของมนุษย์ได้ ถึงแม้ว่าจะมีความซับซ้อนและมีลักษณะเชิง
คุณภาพอยู่มากก็ตาม
2. ทัศนคติต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หมายถึง ผลรวมของความรู้สึก ความนิยมเชิง อคติ
ความกลัว ความคิดอื่น ๆ ต่อเรื่องนั้น ๆ
3. เราสามารถวัดทัศนคติได้โดยใช้ ความคิดเห็น (opinion) เป็นเครื่องมือ แต่การ
วัดความคิดเห็นเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงทัศนคตินั้น ทำให้มีความคลาดเคลื่อนในการวัด จึงขอเสนอแนะว่า
การกระทำของคนอาจจะ เป็นเครื่องบ่งชี้ถึงทัศนคติที่ดีกว่าสิ่งที่เขาพูด แต่ก็ เป็นไปได้ที่คนคนนั้นอาจบิด
เบือนการกระทำของตนเอง ดังนั้น จึงยังใช้ความคิดเห็นหรือการกระทำบางรูปแบบเพื่ออ้างอิงถึง
ทัศนคติ
4. มีความคลาดเคลื่อนเกิดขึ้นอย่างแน่นอนในการวัดความคิดเห็น หรือการกระทำที่เรา
ใช้เป็นเครื่องบ่งชี้ทัศนคติ แต่ความคลาดเคลื่อนระหว่าง "เครื่องบ่งชี้" และความจริง ถือว่าเป็น
"สากล" (universal)
5. ทัศนคติของคนคนหนึ่ง ไม่ว่าจะ เป็นที่จะทำนายการกระทำของคนนั้นได้ถูกต้อง เสมอไป
6. ทัศนคติสามารถเปลี่ยนแปลงได้ อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงที่วัดได้ อาจเกิด
จากความผิดพลาดในการวัด ดังนั้นจึงมีแนวความคิดที่จะใช้ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน
(standard error of measurement) เพื่อแยกความผิดพลาดของ เครื่องมือที่วัด จากความ
เปลี่ยนแปลงของตัวทัศนคติเอง
7. ไม่สามารถใช้ค่า "มาก" หรือ "น้อย" อธิบายทัศนคติได้อย่างสมบูรณ์เพราะทัศนคติ
มีหลายมิติ อย่างไรก็ตาม ความคิดที่จะวัดทัศนคตินี้มีความพยายามที่จะวัดค่าของทัศนคติในเชิง เส้นตรง
(linear measurement)

การเรียนรู้

เบนจามิน บี บลูม (Benjamin B. Bloom) ได้พูดถึงความสามารถที่เกิดจากการเรียน
รู้ มีองค์ประกอบ 6 ประการ คือ

1. ความรู้ (knowledge) ทำให้ทราบถึงความสามารถในการงานและระลึกถึงเหตุการณ์หรือประสบการณ์ที่เคยพบมาแล้ว แบ่งเป็น
  - ก. ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาวิชาโดยเฉพาะ
  - ข. ความรู้เกี่ยวกับวิธีการดำเนินการที่เกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง
  - ค. ความรู้เกี่ยวกับการรวบรวมแนวความคิดและโครงสร้าง
2. ความเข้าใจ (comprehension) ทำให้ทราบถึงความสามารถในการใช้สติปัญญาและทักษะเบื้องต้น แบ่งเป็น
  - ก. การแปลความ คือแปลจากแบบหนึ่งไปสู่อีกแบบหนึ่ง โดยรักษาความหมายได้ถูกต้อง
  - ข. การตีความ คือขยายจากเนื้อหาเดิมด้วยการสร้างขึ้นในรูปแบบใหม่
3. การนำไปใช้ (Application)
4. การวิเคราะห์ (Analysis)
5. การสังเคราะห์ (Synthesis)
6. การประเมินค่า (Evaluation)

แพทริก เมียร์ทิส (Patrick Meredith, 1961) ได้พูดถึงความรู้ (knowing) ว่าเป็นต้องมืองค์ประกอบ 2 อย่างคือ ความเข้าใจและการคงอยู่ (Understanding and Retaining) เพราะความรู้หมายถึง การที่สามารถจำได้ถึงบางสิ่งบางอย่าง ซึ่งเราได้เข้าใจมากแล้ว

งานวิจัยเกี่ยวข้อง

สำหรับพฤติกรรมด้านการ เปิดรับข่าวสารของประชาชนในประเทศไทยนั้น มีงานวิจัยที่ได้ศึกษานเรื่องนี้ไว้คือ

ผลการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติเมื่อปี พ.ศ. 2511 -- 2512 พบว่าประชากรในเขตเทศบาลส่วนใหญ่รับฟังรายการเพลงไทยสากลมากที่สุด รองลงมาคือ รายการข่าวในประเทศ ชาวต่างประเทศ รายการวิทยุและ เพลงลูกทุ่งตามลำดับ ส่วนประชาชนนอก เขตเทศบาลส่วนใหญ่รับฟังรายการ เพลงลูกทุ่งมากที่สุด รองลงมา เป็นรายการข่าวในประเทศ ละครวิทยุ ชาวต่างประเทศ

รายการส่งเสริมเกษตรกรรม ศาสนาและเพลงสาugatคามลำดับ

ในปี พ.ศ. 2517 จุฑาทิพย์ บุญทรศนีย์ ได้สำรวจรายการวิทยุที่ประชาชนในเขต กรุงเทพมหานครรับฟังมากที่สุด ปรากฏว่า ประชาชนส่วนใหญ่อยรับฟังข่าวมากที่สุด รองลงมาเป็น รายการสารคดีและบทความเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่สำคัญ ๆ

ต่อมาในปี พ.ศ. 2520 เกศรินทร์ สุทธิไสย สำรวจพบว่า ชาวชนบทในอำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ส่วนใหญ่ชอบฟังรายการข่าวมากที่สุด รองลงมาเป็นรายการบันเทิง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เพลงลูกทุ่ง ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของกองวิจัยการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการศึกษา แห่งชาติ ที่พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศชอบฟังข่าว เป็นประจำมากที่สุด รองลงมาเป็น รายการบันเทิง

จากการศึกษาของ บารุง สุขพรรณ ที่จังหวัดเชียงราย ในปี 2523 พบว่าประชาชนชอบ วิทยุมากที่สุดร้อยละ 96.00 น. ชอบหนังสือพิมพ์ร้อยละ 4.67 ชอบโทรทัศน์ร้อยละ 2.00 และ ชอบภาพยนตร์ร้อยละ 0.67 แต่จากการวิเคราะห์ปรากฏว่าท้องที่ที่จังหวัดเชียงรายขาดแคลน และการคมนาคมไม่ดี สื่อประเภทต่าง ๆ จึงเข้าบ้านชนบททั่วถึง วิทยุจึงมีบทบาทมาก และในปี 2524 บารุง สุขพรรณ ได้ศึกษาพฤติกรรมการรับข่าวสารของ ชาวชนบทและผลที่มีต่อการพัฒนา ชนบทในจังหวัดชลบุรี พบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาที่ชมโทรทัศน์ทุกวันหรือเกือบทุกวันนี้สูงมากถึงร้อยละ 85.17 ส่วนวิทยุมีอัตราร้อยละ 72.00 และหนังสือพิมพ์ร้อยละ 55.33 โดยคอสมันประเภทข่าวของ หนังสือพิมพ์ที่นักเรียนสนใจอ่านมากที่สุด ได้แก่ ข่าวต่างประเทศ รองลงมาเป็นข่าวการเมือง และ ข่าวบันเทิง

ในการศึกษาด้านความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้านลักษณะประชากรกับการ เปิดรับสื่อมวลชน เวย์ ธงบงชัย ได้ศึกษาเปรียบเทียบการ เปิดรับสื่อมวลชนและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของ ประชากรในเขตเมืองและชนบท ในปี พ.ศ. 2516 พบว่า มีปัจจัยที่สำคัญหลายประการที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการสื่อสารของบุคคลซึ่งได้แก่ ปัจจัยทางด้านภูมิศาสตร์ ปัจจัยด้านประชากร ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านสังคมและปัจจัยด้านต่าง ๆ โดยสรุปว่าปัจจัยทางด้านภูมิศาสตร์ไม่มี

ความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อมวลชน กล่าวคือการกระจายของประชากรในแต่ละภูมิภาคและความแตกต่างในด้านอาชีพของประชากรนั้นมีผลโดยตรงต่อการเปิดรับสื่อมวลชน ส่วนปัจจัยด้านประชากรนั้น การเปิดรับสื่อมวลชนประเภทอิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ วิทยุและโทรทัศน์ มีลักษณะแตกต่างกันระหว่างผู้รับในชนบทและในเมือง คือการเปิดรับจะมีจำนวนเพิ่มขึ้นตามอายุที่เพิ่มขึ้นในชนบท แต่ในเขตเมืองจะมีจำนวนลดลง

ส่วน เสมสุข อุไรสวัสดิ์ (2521) ได้ศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารของอาสาสมัครรุ่นที่ 26 ของกรมพัฒนาชุมชน พบว่าผู้มีรายได้ของครอบครัวสูงมีความถี่ในการอ่านข่าวสารทั่วๆไปจากหนังสือพิมพ์น้อยมีจำนวนมากที่สุด ส่วนผู้มีรายได้ของครอบครัวค่อนข้างต่ำและปานกลางมีความถี่ในการอ่านน้อยในอัตราที่เกือบเท่ากัน ครอบคลุม ผู้ที่มีรายได้ต่ำมักจะได้รับข่าวสารจากสื่อมวลชนน้อยกว่าผู้ที่มีรายได้สูง โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์รายวัน ผู้รับสารจะต้องมีอำนาจในการซื้อ เหตุนี้ผู้ที่เข้าถึงสื่อชนิดนี้จึงเป็นผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี และเป็นผู้ที่รักการอ่านพอสมควร

ในปี 2524 สรรค์ระวี คชาชีวะ ได้ศึกษาพฤติกรรมการสื่อสารกับความทันสมัยของประชาชนในเขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร พบว่าเพศมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับการเปิดรับสื่อมวลชน (หนังสือพิมพ์) นอกจากนั้น ดร.ศิริชัย ศิริเกษะ ได้ศึกษาเกี่ยวกับสื่อมวลชนเพื่อการพัฒนาในเขตเมืองบนชนบทเมื่อปี 2525 พบว่า การเปิดรับต่อสื่อมวลชนขึ้นอยู่กับความแตกต่างของค่านิยมสมัยใหม่ ระดับการศึกษา อาชีพ ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองและระดับสถานภาพทางเศรษฐกิจของประชาชน ขณะเดียวกันยังพบว่า วิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์รายวัน เป็นสื่อมวลชนที่มีผู้นิยมใช้มาก เรียงตามลำดับ โดยที่โทรทัศน์เป็นสื่อมวลชนที่มีแนวโน้มของการได้รับความนิยมสูงขึ้นอย่างมาก

งานวิจัยของวินัย พิพย์สุวรรณ (2528) เกี่ยวกับความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารของกานัน ผู้ใหญ่บ้าน จังหวัดอุบลราชธานี พบว่าการศึกษาและรายได้ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเปิดรับข่าวสารของกานัน ผู้ใหญ่บ้าน จากวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์รายวัน นิตยสารและภาพยนตร์ ทั้งนี้เพราะคนที่ได้รับการศึกษานในระดับที่ต่างกันย่อมมีความรู้สึกนึกคิด อุดมการณ์และความต้องการที่แตกต่างกัน ผู้ที่มีการศึกษาสูงหรือมีความรู้ดีจะได้เปรียบอย่างมากในการที่จะเป็นผู้รับสารที่ดี เนื่องจากคนเหล่านี้มีความรู้กว้างขวาง มีความเข้าใจในเนื้อหาของสาระของสารได้ดี

คนที่มีการศึกษาสูงจะใช้สื่อสิ่งพิมพ์มากกว่าคนที่มีการศึกษาค่ำ ในขณะที่คนมีการศึกษาค่ำมักจะใช้สื่อประเภทวิทยุ โทรทัศน์ และภาพยนตร์

พจนมาลย์ สีลาชวาระ (2532) ได้ศึกษาเรื่องพฤติกรรมการรับข่าวสารของผู้อ่านหนังสือพิมพ์ ชาวเกษตร พบว่าเพศชายมีแนวโน้มจะเปิดรับหนังสือพิมพ์รายวันมากกว่าเพศหญิง และผู้มีอายุระหว่าง 40-49 ปีจะเปิดรับหนังสือพิมพ์รายวันในระดับสูงกว่าผู้มีอายุต่ำกว่าหรือสูงกว่า ขณะที่ผู้จบการศึกษาระดับสูงจะเปิดรับวิทยุกระจายเสียงและนิตยสารในระดับสูงกว่าผู้มีการศึกษาระดับต่ำ และผู้มีรายได้อ่อนจะเปิดรับหนังสือพิมพ์รายวันในระดับสูงกว่าผู้มีรายได้ต่ำ นอกจากนี้ ยังพบว่าผู้อ่านหนังสือพิมพ์ชาวเกษตรใช้เวลาในการเปิดรับรายการประเภทบันเทิงมากกว่ารายการเพื่อการเกษตร ซึ่งอาจเนื่องมาจากสื่อมวลชนส่วนใหญ่มุ่งเสนอรายการที่มุ่งเน้นในด้านให้ความบันเทิง

งานต่างประเทศนั้น ฮีโร (Hero, 1959) พบว่าสื่อแต่ละประเภทเสนอข่าวต่างประเทศในประเด็นที่แตกต่างกัน และทำให้ประชาชนมีทัศนคติต่อข่าวสารที่ได้รับแตกต่างกัน โดย ฮีโร สรุปว่า หนังสือพิมพ์และนิตยสารข่าวมีส่วนทำให้ประชาชนมีทัศนคติเกี่ยวกับข่าวต่างประเทศแตกต่างกันมากกว่าวิทยุและโทรทัศน์ ฮีโรให้ข้อเสนอนี้ว่า หนังสือพิมพ์และนิตยสารข่าวควรเสนอเนื้อหาสาระด้านข่าวต่างประเทศให้มากขึ้น และควรเสนอข่าวต่างประเทศในทัศนคติที่แตกต่างกันมากกว่าเดิม

หลังจากนั้น ซาฮิน, เดวิส และโรบินสัน (Sahin, Davis, and Robinson 1982) ได้ศึกษาการเปิดรับข่าวต่างประเทศทางโทรทัศน์ของประชาชนชาวอเมริกันในรัฐนิวเจอร์ซีย์ พบว่าประชาชนร้อยละ 45 ไม่สามารถจดจำเรื่องในข่าวต่างประเทศที่ออกอากาศไปแล้วในตอนเช้าของวันเดียวกัน และมีผู้ชมเพียง 1 ใน 3 ที่สามารถจดจำใจความสำคัญของเรื่องนั้นได้ นอกจากนี้ ยังพบว่า การเสนอข่าวต่างประเทศมักไม่ให้ความสำคัญกับประเทศกำลังพัฒนาหรือประเทศโลกที่สาม และถ้าเป็นข่าวเกี่ยวกับประเทศโลกที่สาม ก็มักแสดงให้เห็นเรื่องราวในทางลบ

ส่วน แอทกินและการรามอน (Atkin and Garramone, 1983) ได้ศึกษากลุ่มนักเรียนระดับมัธยมศึกษา พบว่าการเปิดรับข่าวโทรทัศน์ช่วยให้เด็กมีความรู้ด้านต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น และ

สามารถลำดับความสำคัญของผู้นำและบทบาทของประเทศต่างๆ ได้ นอกจากนั้น แอทกินและ
การร์ราจิน ยังพบว่า การเปิดรับข่าวต่างประเทศทางโทรทัศน์มีส่วนสัมพันธ์ในทางบวกกับความรู้ด้าน
ข่าวต่างประเทศของเด็กนักเรียนมากกว่าการเปิดรับข่าวต่างประเทศจากวิทยุ และหนังสือพิมพ์

ต่อมา เฟลิป คอร์เซนเนีย วันคา เดล ทอร์ และ เจมส์ กานดีน

(Felipe Korzenny, Wanda del Toro and James Gandino, 1987) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ
อิทธิพลของสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ ที่มีต่อความรู้ ทัศนคติ และความคิดเห็นในด้านข่าวต่าง
ประเทศของชาวอเมริกัน พบว่าการเปิดรับข่าวต่างประเทศทางโทรทัศน์มีความสัมพันธ์
ในทางบวกกับความรู้ด้านข่าวต่างประเทศของประชาชน และหนังสือพิมพ์มีความสัมพันธ์กับทัศนคติ
เกี่ยวกับข่าวต่างประเทศ ส่วนในด้านลักษณะทางประชากรศาสตร์นั้น เพศ อายุ และการศึกษา มี
ความสัมพันธ์กับความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับข่าวต่างประเทศ โดยผู้ตอบคำถามที่เป็นเพศชายมีความ
รู้ด้านข่าวต่างประเทศมากกว่าผู้ตอบคำถามเพศหญิง และอายุกับการศึกษามีความสัมพันธ์กับทัศนคติ
เกี่ยวกับข่าวต่างประเทศ